

RECENSIE Die Sprache unsrer Ursprungs-Mutter MA
op het Duitse Forum voor Filosofie Weiterdenken.

Recensie van Eowyn onder redactie van Juliane Brumberg van 22 augustus 2020

In het voorjaar is er een groot compendium verschenen. Het werk maakt de invloed van vrouwen op de menselijke geschiedenis zichtbaar...



Daar ligt het voor mij, het prachtige boek, in volle omvang, 664 pagina's dik, bijna drie kilo zwaar en daarom niet geschikt om op bed te lezen ... De inhoud is even zwaar als het boek: het is een baanbrekend werk, omdat het niet alleen rekening houdt met 'Venus'-kunst in het prehistorische Europa en het Midden-Oosten, maar dit wereldwijd in kaart brengt. De beelden van deze kunst zijn opgenomen en geclassificeerd in een geavanceerd systeem van symbolen en verschijnen voor het eerst samen in één boek. Dit verklaart de indrukwekkende omvang van het werk.

Historicus, theoloog en symboolonderzoeker Annine van der Meer presenteert de uitgebreide resultaten van haar decennialange werk. De titel luidt *Die Sprache unsrer Ursprungs-Mutter MA* of *De taal van onze oermoeder MA*; ligt die in het verlengde van Marija Gimbutas *De taal van de godin* uit 1995? Die taal bestaat uit tekens, symbolen en voorstellingen op beelden en grotschilderingen die tot op de dag van vandaag zonder woorden met ons communiceren. Je moet die taal kunnen begrijpen. Hier krijgen we het juiste hulpmiddel bij die vertaling.



In het voorwoord beschrijft van der Meer de verandering in perspectieven (en interpretaties) binnen het archeologisch onderzoek, iets dat de aanleiding vormde voor dit boek. De interpretaties van gevonden voorwerpen worden altijd gevormd door het wereldbeeld van de kijker. Tot op de dag van vandaag zit de patriarchale wetenschap nog gedeeltelijk gevangen in oude denkpatronen. Het is deprimerend om te lezen hoe de expressieve en ontroerende afbeeldingen van het vrouwelijke in een door mannen gedomineerd publiek zijn gedegradeerd tot 'pin-ups' of 'speelkameraadjes' of in de context van vruchtbaarheid en seksualiteit zijn geplaatst. Het heilige, spirituele en krachtige worden niet waargenomen of genegeerd en er wordt eenvoudigweg geen commentaar op gegeven. De 'correcties' die eeuwen geleden zijn doorgevoerd, bijvoorbeeld in het Oude Testament, hebben hier hun uitwerking niet gemist. Dit leidde tot een degradatie van het vrouwelijke, die tot op de dag van vandaag in de christelijke cultuur blijft bestaan.

Het boek is opgedeeld in twee grote delen. De eerste omvat een kunsthistorische reeks van 40.000 voor onze tijd tot het jaar 0, en in sommige gevallen tot op heden. Bijzonder interessant om vond ik te lezen hoe de in het Midden-Oosten de daar vereerde godin zich transformeerde tot de christelijke Maria. Haar beeld heeft eeuwenlang de lokale spirituele vrouwelijkheid vorm gegeven. Ik vond ook spannend om te lezen hoe recent fysisch, chemisch en biologisch nieuwe inzichten ondersteunen.

Het boek biedt tal van kruisverwijzingen; zij zijn gemakkelijk te vinden zijn met behulp van het goed ontworpen verwijssysteem en ze moedigen de lezer aan om zelf te vergelijken en te begrijpen. Na elk hoofdstuk is er een duidelijke samenvatting van de belangrijkste bevindingen. Aan het einde van het eerste deel geeft Van der Meer ons zelfs een checklist die we kunnen gebruiken om de bestaande sculpturen in geïllustreerde boeken of in musea te analyseren - dit idee vind ik echt leuk!

Het tweede grote deel toont de symbolen in een thematische structuur, de interpretaties zijn naast elkaar geplaatst over de eeuwen en culturen heen. Blijkt dat de getallen, plaatsen, elementen, dieren, planten, houdingen en kleding worden over de hele wereld voorkomen en herhaald worden. Nu wordt ook duidelijk hoe de symbooltaal met de groeiende invloed van het patriarchaat omgezet worden in patriarchale.

Van der Meer verzet zich tegen de gebruikelijke interpretatie van de beelden in de Venuskunst, die het spirituele en sacrale aspect onderdrukt of simpelweg niet ziet. Ze beschrijft de uitdaging om de betekenissen opnieuw van een patriarchaal gebruik van de term te ontdoen en ze om te zetten naar nieuwe inzichten. Onvermoedbaar verzamelt ze feiten en bewijzen voor haar standpunt; ze voegen zich samen tot een ondubbelzinnig totaalbeeld. Ze gebruikt daarbij een interdisciplinaire en vergelijkende methode en vindt samen met de lezer een valide, bruikbare definitie voor Venuskunst. Nu worden de waarde en het belang van deze, over de hele wereld wijdverspreide kunst duidelijk; het bewijst de bijdrage van vrouwen aan de menselijke geschiedenis.

Van der Meer's visie voor de 21ste eeuw is om academisch en spiritueel feminisme samen te brengen, zodat de oude wijsheid en spiritualiteit van vrouwen weer in het dagelijks leven kunnen worden geïntegreerd. Tegelijkertijd rehabiliteert dit boek ook de culturen van de inheemse volkeren over de hele wereld, culturen waarin het vrouwelijke meer wordt gerespecteerd. Het vergeten vrouwelijke wordt in beeld gebracht en er ontstaat een 'balans en verbinding met het mannelijke' (p. 17) die naar de toekomst wijst.

Ik kon Van der Meer niet altijd volgen in haar beschrijving van vrouwelijke figuren met weinig boezem en taille als 'kinderlijk' en 'ontseksualiseerd' en de beschrijving van ronde, ronde vormen als 'vrouwelijk-trots'. De slanke figuur wordt vaak 'jong' genoemd, van de 'volle' figuren wordt verondersteld dat zij de volwassen of oude vrouw te vertegenwoordigen; dit kan ik niet direct volgen. Ik denk dat vrouwen duizenden jaren geleden heel verschillende lichamen hadden en dat er, net als vandaag, jonge, omvangrijke en oude, smalle lichamen waren. Zonder hierin expert te zijn, rijst bij mijn de vraag of de personages soms ook een weerspiegeling kunnen zijn van diverse en gelijkwaardige vormen van vrouwen?

Noot van Annine: naar mijn idee ziet de recensente hier (nog) niet dat het slanke type mogelijk de ziel van de overleden voormoeder in beeld brengt. Na de dood verstijft het lichaam. Het stijve en slanke type laat wellicht een overleden voormoeder zien en functioneert als zielehuis voor de ziel van de overledene.

Het werk is zeer gedetailleerd, maar goed leesbaar en afwisselend. Van der Meer hanteert een levendige schrijfstijl waarbij je haar vreugde over de nieuw opgedane kennis bespeurt, maar ook de verontwaardiging over de collega's. Ze verdedigt met grote toewijding haar einddoel om onjuiste en ongegronde interpretaties te benoemen en te corrigeren, en staat zichzelf af en toe enig sarcasme toe. Alles wordt geïllustreerd met ontelbare foto's (waarvan de meeste door de auteur zelf zijn gemaakt), schetsen en kaarten. De kleuren wit-rood-zwart - de kleuren van de Grote Godin - lopen door het hele liefdevolle ontwerp van deze uitgave: van de omslag met de 8000 jaar oude "Vrouw van Catal Höyük" tot het ontwerp van de afzonderlijke pagina's en de twee (!) leeslinten. Natuurlijk is er ook een gedetailleerde lijst met bronnen en referenties.

Nadat dit boek eerst in het Nederlands en daarna in het Engels werd gepubliceerd, is de inhoud herzien en aangevuld in de nu beschikbare Duitse versie; daardoor bevat deze uitgave ook de meest actuele onderzoeks-successen die soms een onvoorstelbare 40.000 jaar terug in de tijd gaan. Het boek kwam tot stand in een succesvolle groepsamenwerking: naast de auteur hebben drie vertalers en een aantal sponsors de kleine uitgever geholpen om de Duitse editie te realiseren.

Mijn conclusie: dit boek is een mijlpaal in de cultuurgeschiedenis. Het moet niet alleen door privépersonen gelezen worden, maar hoort thuis in alle academische en openbare bibliotheken!

Annine van der Meer, Die Sprache unsrer Ursprungs-Mutter MA., Die Entwicklung des Frauenbildes in 40 000 Jahren globaler „Venus“-Kunst, Christel Götttert Verlag 2020, 664 Seiten, ca. 1300 farbige Abbildungen und s/w-Skizzen, 69,95 €.

Autorin: [eowyn](#)

Redakteurin: [Juliane Brumberg](#)

Eingestellt am: 22.08.2020

Tags: [Archäologische Funde](#), [Göttin](#), [Matriarchatsforschung](#), [Menschheitsgeschichte](#), [Symbolsystem](#), [Urmutter](#), [Weiblichkeitsbilder](#)

De eerste reactie:

Monika Krampfl zegt: 23 augustus 2020 om 8:25 uur

Een indrukwekkend en belangrijk boek. Bedankt voor de recensie, Juliane Brumberg.

Een van de belangrijkste uitspraken uit de recensie van het boek is voor mij:

'Van der Meer's visie voor de 21ste eeuw is om academisch en spiritueel feminisme samen te brengen, zodat de oeroude wijsheid en spiritualiteit van vrouwen weer in het dagelijks leven kunnen worden geïntegreerd. Tegelijkertijd maakt dit boek het ook mogelijk om de culturen van de inheemse volkeren over de hele wereld te rehabiliteren, waarin het vrouwelijke meer wordt gerespecteerd. Het vergeten vrouwelijke wordt in beeld gebracht en er ontstaat een 'balans en verbinding met het mannelijke' (p. 17) die naar de toekomst wijst.'

Ze omvatten wat ik al een tijdje doe en waar ik nog lang niet mee klaar, ik oefen:

- Wat betekent spiritualiteit voor mij - in geen geval religie of esoterie - het heeft veel meer te maken met mijn innerlijke wezen en met mijn alle verbondenheid / mijn aandacht voor het leven op alle niveaus / mijn liefdevolle vriendelijkheid / en nog veel meer ...
- 'breng academisch en spiritueel feminisme samen'
- 'Balans en verbinding met het mannelijke'

De Duitse tekst van de recensie luidt:

Da liegt er vor mir, der Prachtband, ausladend, 664 Seiten dick, fast drei Kilo schwer und daher ungeeignet als Bettlektüre... So gewichtig wie das Buch ist auch sein Inhalt: Es ist ein Pionierwerk, denn es betrachtet die „Venus“-Kunst nicht nur im vorgeschichtlichen Europa und Nahen Osten, sondern global. Die Gesichter dieser Kunst werden innerhalb eines ausgeklügelten Symbolsystems erfasst und klassifiziert und erscheinen erstmals gemeinsam in einem einzigen Buch. Dies erklärt den stattlichen Umfang des Werkes.

Die Historikerin, Theologin und Symbolforscherin Annine van der Meer legt damit umfassende Ergebnisse ihrer jahrzehntelangen Arbeit vor. Die titelgebende „Sprache unsrer Ursprungs-Mutter MA“ (in Fortführung von Marija Gimbutas‘ „Die Sprache der Göttin“ von 1995?) sind Zeichen, Symbole und Darstellungen in Plastiken und Skulpturen, die ohne Worte bis heute mit uns kommunizieren. Eine Sprache muss man verstehen können. Hier bekommen wir die passende Übersetzungshilfe.

Im Vorwort stellt van der Meer den Wandel der Perspektiven innerhalb der archäologischen Forschung dar, der auch der Grund für dieses Buch ist. Die Interpretationen von Fundstücken sind stets geprägt vom Weltbild der Betrachtenden. Bis heute ist die patriarchal geprägte Wissenschaft teilweise noch sehr in alten Denkmustern gefangen. Es ist bedrückend zu lesen, wie die ausdrucksstarken und berührenden Darstellungen weiblichen Seins in einer männerdominierten Öffentlichkeit zu „Pin-ups“ oder „Gespielinnen“ degradiert oder in den Zusammenhang von Fruchtbarkeit und Sexualität gestellt wurden. Das Heilige, Spirituelle, Machtvolle wird nicht wahrgenommen oder ignoriert und einfach nicht kommentiert. Hier wirken die vor Jahrhunderten durchgeführten „Korrekturen“ zum Beispiel im Alten Testament nach, die zu einer Herabwürdigung des Weiblichen führten und in der christlich geprägten Kultur bis heute weiterleben.

Das Buch gliedert sich in zwei große Teile. Der erste umfasst einen kunsthistorischen Ablauf von 40.000 vor unserer Zeit bis zum Jahr 0, teilweise auch bis in die Gegenwart. Besonders interessant finde ich nachzulesen, wie im Nahen Osten die Entwicklung und Veränderung der dort verehrten Göttin in die christliche Maria stattfand. Deren Bild sollte auch die hiesige spirituelle Weiblichkeit über Jahrhunderte prägen. Spannend finde ich auch, wie physikalische, chemische und biologische Verfahren heute zu neuen Erkenntnissen verhelfen.

Es gibt viele Querverweise, die mit einem gut durchdachten System leicht aufzufinden sind und dazu anregen, selbst zu vergleichen und zu verstehen. Nach jedem Kapitel erfolgt eine übersichtliche Zusammenfassung der wesentlichen Erkenntnisse. Am Ende des ersten Teils versorgt van der Meer uns sogar mit einer Checkliste, anhand derer wir selbst in Bildbänden oder in Museen eine Analyse der vorhandenen Skulpturen durchführen können – diese Idee gefällt mir sehr!

Der zweite große Teil zeigt die Symbole in einer thematischen Gliederung, die Deutungen werden quer durch die Zeiten und Kulturen nebeneinander gestellt. Die Zahlen, Orte, Elemente, Tiere, Pflanzen, Körperhaltungen, Bekleidungen haben sich nämlich auf der ganzen Welt wiederholt. Es wird auch erkennbar, wie sich die Darstellungen mit dem wachsenden Einfluss des Patriarchats veränderten.

Van der Meer stellt sich gegen die gewohnte Interpretation der Skulpturen, die den spirituellen und sakralen Aspekt verdrängt oder auch schlichtweg nicht weiß. Sie schildert die Herausforderung, in einer patriarchal geprägten Begriffsverwendung die Bedeutungen neu zu

besetzen und sammelt unermüdlich Fakten und Beweise für ihre Sichtweise, die sich zu einem runden, eindeutigen Bild zusammenfügen. Dabei setzt sie eine interdisziplinäre und vergleichende Methode ein und findet mit den Lesenden zusammen eine gültige, brauchbare Definition für Venus-Kunst. Der Wert und die Bedeutung dieser weltweit verbreiteten Darstellungsform werden zurückgebracht und belegen den Beitrag der Frauen zur menschlichen Geschichte.

Annine van der Meer

Van der Meers Vision für das 21. Jahrhundert besteht darin, den akademischen und den spirituellen Feminismus zusammenzuführen, sodass die uralte Weisheit und die Spiritualität der Frauen wieder in den Alltag integriert werden können. Gleichzeitig wird dadurch auch eine Rehabilitation der Kulturen der Urbevölkerungen auf der ganzen Welt möglich, in denen das Weibliche mehr geachtet wird. Das vergessene Weibliche wird ins Bild gerückt, und es entsteht eine „Balance und Verbindung zum Männlichen“ (S. 17), die in die Zukunft weist.



Ich konnte van der Meer nicht immer folgen in ihrer Beurteilung von Gestaltungen mit wenig Busen und Taille als „kindlich“ und „entsexualisiert“ und die Bewertung von runden, kurvigen Formen als weiblich-stolz. Die schlanke Figur wird oft als „jung“ bezeichnet, die füllige soll die reife oder auch alte Frau darstellen, ohne dass das für mich an Gesichtern oder anderen Indizien ablesbar ist. Ich denke, dass auch vor Jahrtausenden Frauen ganz unterschiedliche Körper hatten, und dass es so wie heute auch junge, voluminöse neben alten, schmalen gab. Ohne eine Expertin zu sein, stellt sich mir die Frage, ob die Figuren nicht manchmal auch ein Abbild vielfältiger und gleichwertiger Frauenformen sein können?

Das Werk ist sehr detailliert, aber gut und abwechslungsreich zu lesen. Van der Meer bedient sich eines lebhaften Schreibstils, der die Freude an ihren Erkenntnissen, aber auch den Ärger über Kolleg_innen spürbar werden lässt. Sie verfiucht ihr Ziel, falsche und unbegründete Interpretationen zu benennen und zu korrigieren, mit großem Engagement und erlaubt sich auch mal den einen oder anderen Sarkasmus. Alles wird durch unzählige Fotos (die meisten von der Autorin selbst aufgenommen), Skizzen und Karten illustriert. Weiß-Rot-Schwarz – die Farben der Großen Göttin – ziehen sich durch die ganze liebevolle Gestaltung der Ausgabe: vom Umschlag, auf dem die 8000 Jahre alte „Lady von Çatal Höyük“ prangt, bis zum Design der einzelnen Seiten und den zwei (!) Lesebändchen. Ausführliche Quellen- und Literaturverzeichnisse fehlen natürlich auch nicht.

Nachdem dieses Buch zunächst auf Niederländisch und dann auch auf Englisch erschienen ist, wurde in der nun vorliegenden deutschen Fassung der Inhalt nochmals überarbeitet und ergänzt, sodass auch ganz aktuelle Forschungserfolge enthalten sind, die unvorstellbare 40.000 Jahre zurückreichen. Es ist ein Gemeinschaftserfolg: Neben der Autorin haben drei Übersetzerinnen und eine Anzahl Sponsorinnen dem kleinen Verlag geholfen, die deutsche Ausgabe Wirklichkeit werden zu lassen.

Mein Fazit: Dieses Buch ist ein Meilenstein der Kulturgeschichte und gehört nicht nur in den Privatgebrauch, sondern auch in alle wissenschaftlichen und kommunalen Bibliotheken!

Annine van der Meer, Die Sprache unsrer Ursprungs-Mutter MA., Die Entwicklung des Frauenbildes in 40 000 Jahren globaler „Venus“-Kunst, Christel Göttert Verlag 2020, 664 Seiten, ca. 1300 farbige Abbildungen und s/w-Skizzen, 69,95 €.

- [E-Mail](#)
- [Drucken](#)
- [Twitter](#)
- [Facebook](#)

Autorin: [eowyn](#)

Redakteurin: [Juliane Brumberg](#)

Eingestellt am: 22.08.2020

Tags: [Archäologische Funde](#), [Göttin](#), [Matriarchatsforschung](#), [Menschheitsgeschichte](#), [Symbolsystem](#), [Urmutter](#), [Weiblichkeitsbilder](#)